

Poselstwo Polskie
w Helsingforsie
Attaché Wojskowy.
No. 1670.

Helsingfors dn. 13, IV. - 1921 r.

7228

Nacz. Dow. W. P. Sztab Gen. Oddz. II.....	4
Attaché Wojskowy Rewel.....	1
Poseł Cokolnicki.....	1
Attaché Wojskowy Ryga.....	1

TAJNE.

DO

Nacz. Dow. W. P. Sztab Gen. Oddz. II

Poczta-polowa 53.

R A P O R T I N F O R M A C Y J N Y.

F I N L A N D J A.

Kryzys Ministerjalny.
i utworzenie Nowego
ządu.

Po trzy tygodniowym przesileniu gabinetowym, dnia 9 kwietnia prof. Vennola udał się utworzyć nowy gabinet, który został zatwierdzony przez Prezydenta. W nowym gabinecie pozostał ten sam minister spraw zagranicznych p. Holsti. Gabinet składa się z politycznych kierunków "centra" (8 postępców i 4 ludowców). Ministrem wojny został pułk. HÄMÄÄINEN, byłszy szef wydziału prawnego M.S.W. i szef technicznych wojsk. Ojciec pułk. H. - prosty fiński chłop, należący do partji ludowców i przez to był poparty przez ludowców w mianowaniu na ministra wojny. Ur. w 1885 r. byłszy oficer arm. ros. W 1907 roku skończył Mikołajowską inżynierską szkołę w Piotrogradzie. Do roku 1909 służył w rosyjskich wojskach technicznych w Piotrogradzie i Warszawie. Następnie przeniósł się na służbę do Finlandji, jako pomocnik policmajstra w Wyborgu, następnie wyszedł do Jymnaji i skończył prawny wydział w uniwersytecie. W roku 1914 był mobilizowany jako oficer wojsk technicznych armji rosyjskiej przyjął udział w wojnie wszechświatowej. W roku 1918 wstąpił do armji fińskiej i służył jako wykładowca prawa w szkołach wojskowych Finlandji. W r. 1919 był

mianowany szefem wydziału prawnego M.S.W. i szefem wojsk technicznych, na tym stanowisku pozostał do obecnej nominacji. W r. 1920 r. na pierwszej konferencji państw bałtyckich w Helsingforsie pułk. H. był sekretarzem komisji wojskowej. Oficjalnie nie należąc do partji ludowców jest jej sympatykiem. Nie dało się zauważyć by był sympatykiem Niemców lub Ententy, raczej więcej sprzyja Entencie.. Oficer bardzo inteligentny, pracowity i energiczny, W zm stosunku do zagranicznej polityki w nowym rządzie nie przywiduje się żadnych zmian. w stosunku zaś do polityki wewnętrznej zapowiadają że pójdzie cokolwiek w lewo.

W swojej mowie programowej w Sejmie premier ministrów VIENOLA wypowiedział co następuje: " Rząd dokładnie zdaje sobie sprawę z jakimi trudnościami politycznymi i ekonomicznymi trzeba będzie się stykać, lecz on jest przekonany że wszystkie nieporozumienia ustaną, przed wspólnymi interesami Kraju. W stosunku do polityki zewnętrznej nowy rząd pójdzie dawną linią, przystosowując się do dawnych prawideł. Rząd chce zachować dobre stosunki z sąsiednimi państwami i pracować zgodnie z narodami przyjaźnie względem Finlandji usposobionymi. Nawiązanie stosunków handlowych rząd uważa za najpilniejsze zadanie. Rząd wypełni warunki pokoju zawartego w Dorpacie, lecz wymaga by i strona przeciwna wszelkie przyjęte na siebie zobowiązania wypełniła.

Rząd uważa za rzecz niezwyklej wagi wzmocnienie obrony kraju, i ma to przeprowadzić w rozmiarze na jaki finansowe warunki pozwolą. Rząd specjalnie zajmie się uporządkowaniem administracji i państwowej gospodarki, uregulowaniem sprawy agrarnej i mieszkaniowej, a też socjalnej pomocy. Rząd uważa za konieczne nadać amnestję uczestników powstania. Rząd uważa za rzecz konieczną przestrzeganie srogo karności, prawa trzeźwości. Rząd ma zamiar przeprowadzić dodatkowe wynagrodzenie urzędników.

Stosunki Finlandji z Rosją Sowiecką.

Stosunki Finlandji z Rosją Sowiecką w ostatnich czasach się zaostrzyły, powodem po temu były następujące wypadki:

1) ZATARG W SPRAWIE PARAFJI REPOLA I PORÄJÄRWI. Wobec tego iż sprawa Repola i Paräjärwi będzie zawsze punktem niezgody między Rządym fińskim i Rosją Sowiecką, poniżej podaję szczególne wyświelenie tej sprawy. Traktat Derpacki punkt 10, 11 paragraf I, II, III, IV, V zabezpiecza autonomię tych parafji, gdzie większość ludności jest fińską. Porządek w tych parafiach od dnia zawarcia pokoju w ciągu 2-eh lat utrzymuje miejscowa milicja. Granica między Finlandją, a Repola miała być otwartą i przejazd obywateli fińskich w sprawach handlowych miał być wolny. Powyższe parafje obfitują lasem i minerałami, i fińscy przedsiębiorcy ulekowali tam swe kapitały (Kansallis-Ossakie 20 milionów fmk.) Punkt 11, paragraf 5 traktatu Derpackiego zapewnia przedsiębiorcom że kontrakty zawarty do 1-go czerwca 1920 roku zachowują swe prawa jeszcze na rok. W okresie po zawarciu traktatu Derpackiego i po opuszczeniu przez wojska fińskie powyższych parafji, Rząd fiński tajnie za pomocą komitetu Karylskiego w Finlandji (prof. Setälä, senator Sario, k. Donner i E. Suolahti) subsydjuje i przy pomocy swych instruktorów organizuje tamtejszą milicję, oczywiście dostarczając i broń. Bolszewicy uświadomieni przez swoich szpiegów o łączności R. i P. w okresie 7-10 b.m. zkoncentrowali swe wojska otaczając powyższe parafji, zamknęli granicę, dokonali aresztów (przewódca samorządu tych parafji Natejsinen aresztowany, jak też naczelnik milicji i podobno została rozbrojona milicja). Przedstawiciel Finlandji w Moskwie Ahonen złożył rządowi Sowieków protest.

11) LIKWIDACJA SOWIECKIEJ DELEGACJI HANDLOWEJ W FINLANDJI. Tutejsze pismo, subsydjowane przez bolszewików, podaje oficjalne oświadczenie sekretarza tu, misji sowieckiej o odwołaniu delegacji handlowej, podając jako przyczynę nieobjawiania chęci przez rząd fiński nawiązania stosunków handlowych z Rosją Sowiecką. Rzeczywiście rząd fiński robił trudności w wydaniu wizy technicznemu personelowi misji handlo-

wej, uzależniając jej przyjazd od rozpoczęcia ewakuacji obywateli fińskich z Sewdapi.

111) ARESZT KAPITANA JOKENENA ATTACHE BRZY POSELSTWIE FINSKIM W MOSKWI. W początkach kwietnia członek fińskiej delegacji w Moskwie kap. Jokenen był wzywany do tamtejszej policji i w ciągu dnia był tam zatrzymany. Powyższe również wywołało protest Ahonina. Na noty Ahonina Cziczierina dnia 11 kwietnia wystosował notę w ostrej formie kończącą swą notę zapytaniem: "czy rząd fiński uważa traktat pokojowy za nadal trwający i jeżeli tak to kiedy ma zamiar ten traktat wypełnić". (w załączeniu przekładam notę Cziczierina zał. Nr.1). Minskax

Minister spraw zagranicznych Holsti powierzył gen. Sekretarzowi M.S.Z. powierzył porozumieć się w pewnych sprawach z Bersinem (tut. przedstawiciel Sow.) i zawiadomić że pożądane jest przyjęcie jego do Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Bersin na to odpowiedział że kto chce jego widzieć to może przyjść do niego. Ministerjum Spraw Zagranicznych poufnie poinformowało Sekretarza naszego Poselstwa że jest możliwe że na najbliższym posiedzeniu rząd zdecyduje odwołanie swego przedstawiciela z Moskwy.

Obecnie wszelkie pertraktacje handlowe zostały wstrzymane i członkowi misji handlowej wyjechali do Rosji. Należy jednak przepuszczać że nowy rząd postara się te zatargi załatwić.

Przyczyny powyższych zatargów trzeba szukać w niekorzystnym dla Finlandji Dorpackim traktacie, z którym się nie zgadza większość opinii publicznej.

Po ustąpieniu dowódcy 2-lej dywizji piechoty gen. Gerich który został mianowany szefem Skyddskläru w Helsingforsie, dotychczas to stanowisko zostało nie obsadzone, zaproponowano objęcie tego stanowiska gen. Vetoer (był prezesem delegacji w Rajajokach). Charakterystykę nowego ministra wojny podałem wyżej. Ścisłe opracowanie geografji wojskowej Finlandji z uwzględnieniem punktów fortyfikacyjnych i obecnej obrony granic jest na ukończeniu i będzie przysłane przez kurjera.

Sprawy wojskowe.
Zmiana wyższych
wojskowych.

11 kwietnia została wręczona przedstawicielowi Finlandji w Moskwie następująca nota Cziczerina:

"Ludowy Komisariat Spraw Zagranicznych otrzymał notę Pana z 31 marca za Nr. 167, a też z 9 kwietnia za Nr. 218, dotyczącą się aresztów w Porajarwi, oraz notę Pana z 5 kwietnia, w której Pan nas zawiadamia że ruch kurjerski między Rządem Sow. Rosji i jej Pełnomocnym Przedstawicielstwem w Helsińgforsie został wstrzymany.

Rząd Rosji Sowieckiej nie może ukryć swego zławienia, otrzymawszy notę Pana jednocześnie z wykryciem spisku aktywistów w Karelji, i szczególnie w chwili gdy aktywiści "Iksalehti" i "Suunta" nawiązali ~~stosunki~~ ~~stosunki~~ z centrum aktywistycznym w Finlandji i propagują ją ideę świętej wojny przeciw Rosji Szw. W chwili gdy rząd fiński oficjalnie bierze pod swą opiekę członków byłej Porajowskiej milicji, obwinionych i osądzonych za polityczne przestępstwa przeciw Karelskiej Komunie, my się dowiadujemy, że przewodcy Repołaskiej i Porajarskiej milicji są w ścisłym kontakcie z aktywistycznym centrum w Finlandji. Ten zbieg okoliczności wyda nam się tym bardziej dziwnym, gdy przypomniemy sobie odezwy fińskiego rządu do tych elementów wyżej wspomnianych miejscowości, które były wrogo usposobione do Karelskiej Komuny i Rosyjskiej Republiki. To widoczne naruszenie traktatu pokojowego Finlandji z Rosją, następuje w chwili, gdy rząd fiński wbrew uchwałom tegoż traktatu, pozbawia nas możliwości komunikowania się z naszym Pełnomocnym Przedstawicielstwem w Helsińgforsie ~~przez kurjerów.~~

Wbrew uchwałom traktatu pokojowego, rząd fiński nie pozwoli naszemu rządowi, wezwać do Helsińgforsu naszej delegacji handlowej, i z tego powodu Rząd Ros. Szw. musiał się rozstać z myślą nawiązania stosunków handlowych z Finlandją w obecnych warunkach. Nawet prawo swobodnego tranzytu przez Finlandję zostało cofnięte, wbrew umowie tegoż traktatu. Rząd fiński też odmówił oznaczenia i dania lokalu dla Rosyjskiego przedstawicielstwa które przedstawicielstwo miało prawo otrzymać.

Jeszcze do czasu wstrzymania kurjerskiej komunikacji, których wysyłał się do Finlandji, byli narażeni na setki najprzeróżniejszych nieprzyjemności jak jak to brutalnego obchodzenia się, odbierano im gazety i książki, które oni wzięli z Rosji. Pienią

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

M. Dzierżyński

dze odebrany kurjerowi Ekko dotychczas przez rząd fiński nie zosta-
ł zwrócone, który też odmówił wyznaczenia miejsc w sanatorium w Ci-
liawie, obiecanych Rosji. Rząd fiński odmówił oswobodzenia naszych
poddanych, znajdujących się w Helsingforskich więzieniach. Władze
fińskie przerwały komunikację telegraficzną na terytorjum Peczengi,
co jest jawnym naruszeniem traktatu pokojowego. Fiński rząd tak by-
dalsi od tego by obronić nasze przedstawicielstwo od akcji przeci-
wnieru prasy, że nawet rządowe gazety przyłączyły się do tej akcji,
wypisując różne kłamstwa obrażające przeciw naszemu pełnomocnemu
przedstawicielstwu i przeciw Rosyjskiej Republice, którą jest rep-
zentowana w Helsingforsie w osobie naszego posła.

Rząd Rosyjski biorąc to wszystko pod uwagę, uwarza się w p-
prawie spytać, czy rząd fiński uważa traktat pokojowy za nadal try-
jący i jeżeli tak to kiedy ma zamiar ten traktat wypełnić " Nr. 8634

CZICZERIN.

Za zgodność

Hummer
Strowski